

Іван Нечуй-Левицький. Творчість і життя письменника як новий імпульс української літератури

Джерело: wikipedia

Іван Нечуй-Левицький народився 1838 року в містечку Стеблеві, що на Київщині.

Початкову освіту Іван здобув у сільській школі, далі навчався в духовному училищі при Богуславському монастирі, там опанував латинську, грецьку та церковнослов'янську мови.

З 1853 року Іван здобував освіту в Київській духовній семінарії, після завершення якої певний час учителював у Богуславі, а 1861 року став студентом Київської духовної академії, яку закінчив зі ступенем магістра богослов'я.

Спочатку викладає словесність у Полтавській духовній семінарії, потім – у польських гімназіях Коліша, Седлеця та Кишинева.

Іван Нечуй-Левицький стає членом «Київської громади», учасники якої проводили лекції, літературно-музичні вечори й аматорські вистави, збирали й видавали фольклорно-етнографічні, історичні, археологічні та статистичні матеріали.

1874 року вийшов у світ роман **«Хмари»**, а згодом – **«Маруся Богуславка»**, **«На Кожум'яках»**, **«Микола Джеря»**, **«Бурлачка»**, **«Старосвітські батюшки та матушки»**.

Іван Нечуй-Левицький пише працю **«Про непотрібність великоруської літератури для України та слов'янщини»**, в якій порушує питання української ідентичності, історичного розвитку української мови та її тогочасних заборон: *«Наше майбутнє в чужих руках, але... і в наших! Україна мусить домагатися права своєї національності, свого мови в усіх школах і в громадянській житті, в адміністрації, права вільної преси, права заводити всякі наукові й суспільні товариства...»*

1884 року І. Нечуй-Левицький іде у відставку та переїжджає до Києва, присвячує себе виключно літературній праці.

Упродовж 1899–1914 рр. Іван Нечуй-Левицький надрукував восьми-томне видання своїх творів разом із Пантелеймоном Кулішем та Іваном Пулюєм, став перекладачем першої україномовної Біблії, яка вийшла друком у Відні 1903 року.

У 1913–1914 роках побачила світ **«Граматика української мови»** Івана Нечуя-Левицького у двох частинах. У цій праці розглянуто синтаксичні норми української мови, викладено відомості про речення та його різновиди, проаналізовано просте та складне речення.

Помер класик української літератури 1918 року. Поховано його на Байковому цвинтарі.

Літературну діяльність І. Нечуй-Левицький розпочав у 60-ті роки ХІХ ст.

«Іван Левицький – се великий артист зору, се колосальне, всеобіймаюче око України» – так писав про нього І. Франко.

У жанровій палітрі автора є оповідання, повісті, романи, новели, п'єси, нариси, есе, критична публіцистика, етнографічні статті, а на сторінках творів – усі верстви населення України: інтелігенція та духовенство, поміщики і купці, селяни та робітники.

Одним із найвідоміших творів І. Нечуя-Левицького стала повість **«Микола Джеря»**, про яку І. Франко сказав: *«Історія всього українського селянства в ту важку епоху, написана в однім широкім образі»*.

Це життєва одіссея українського селянина, який тікає від кріпацького ярма в степах Чорномор'я, конфліктує з визискувачами-капіталістами, царським судом, зазнає нових бід уже пореформеного ладу.

В оповіданні **«Рибалка Панас Круть»** герой теж через соціальні негаразди несе тяжкий життєвий хрест: панське свавілля й бідність змушують постійно міняти місце проживання, а на старість, ставши рибалкою, він знаходить заспокоєння й виявляє поетичний хист своєї душі.

Українську історичну прозу І. Нечуй-Левицький збагатив романами **«Князь Єремія Вишневецький»** і **«Гетьман Іван Виговський»**. У цих творах письменник широко змальовує бурхливі часи в історії України — народні повстання ХVІІ ст., добу Хмельниччини й період, що настав після смерті Богдана Хмельницького.

У романі **«Хмари»** (1874) І. Нечуй-Левицький змалював історію двох поколінь інтелігенції та одним із перших порушив проблему тотальної тогочасної русифікації. Головна думка твору втілена в образі хмар, які символізують темні сили, що прагнуть знищити будь-які вияви українського культурно-освітнього життя. Як відомо, імперська політика Росії була спрямована на денаціоналізацію української молоді та знищення нашої культури: *«...Усі студенти говорили московським язиком, і рідко трапляло-*

ся почути співучу, м'яку розмову українську... В Братській монастирі, в давній славній академії панував чужий великоруський дух, чужа наука, чужий язик, навіть чужі люди... Все давнє українське лежало десь глибоко під землею, рядом з могилою Сагайдачного...».

Практичні завдання

Прочитайте відгук Івана Франка. Поясніть, на чому саме наголошує літературний критик, характеризуючи творчий стиль та й саму постать І.Нечуя-Левицького.

Іван Франко про Івана Нечуя-Левицького: «...се переважно буденна мова українського простолюддя, проста, без сліду афектації, але проте багата, колоритна і повна тої природної грації, якою вона визначається в устах людей з багатим життєвим змістом. З огляду на високоартистичне змалювання селянського життя і добру композицію повість належить до найкращих оздоб українського письменства».

Що додатково почитати й подивитися?

- «Життєпис Івана Левицького (Нечуя), написана ним самим».
URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/N/Nechyj-Levyckyl/OtherWorks/Zhyttjepys.html>
- Фільм «За двома зайцями». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eMjS83IDLmQ>